

Ferit Burak Aydar

Hamlet'in Bađlanan
Basireti Üzerine

Hamlet ve Sürünceme

İÇİNDEKİLER

Teşekkür.....	9
Giriş.....	11
1. Hamlet ve Sürünceme	19
2. Ne Oluyor Burada?.....	45
3. Ophelia'nın Trajedisi.....	63
4. Polonius ve Kulağı.....	73
5. Hamlet ve Köstebeği.....	81
6. Rosencrantz ve Guildenstern.....	91
7. Olmak ya da Olmamak.....	99
8. "Git Kendini Manastıra Kapa!"	107
9. Claudius: Eylem Adamı, Soğukkanlı Katil.....	123
10. Gertrude: Şehvet mi, İktidar Hırsı mı?	131
11. Claudius'a Niyet, Polonius'a Kismet.....	141
12. Ophelia'nın Ölümü	151
13. Delilik ve Normallik	165
14. Mezarımı Derinde Kazın	171
15. İntikam Yemeği	189
16. Hamlet Bir Kahraman mıydı?	201
Kaynakça.....	209

Giriş

“Shakespeare’in *Hamlet*’i dünyada Kitab-ı Mukaddes’ten ve belki Kur’an’dan da sonra üzerine en fazla yorum yapılmış, en iyi yorumlara konu olmuş metindir,” der Anselm Haverkamp.¹ Bu bağlamda, *Hamlet* gibi binlerce çalışmaya konu olmuş bir metinle ilgili yeni sözler söyleme iddiasındaki bir kitabın, ne yapmaya çalıştığından ziyade ne yapmamaya çalıştığını ortaya koyması belki daha doğru bir başlangıç noktası olabilir.

Bir tiyatro eserinden bahsettiğimiz malum, ama ben burada *Hamlet*’i tiyatro oyunundan ziyade bir *edebiyat metni* olarak ele alıyorum. *Hamlet*’in oyun olarak yorumlanması, tabiatıyla, bazı büyük farklılıklar gösterecektir. Ama zaten karşımızda klasik anlamıyla bir tiyatro oyunu yok. *Hamlet*’in eksiksiz şekilde sahnelenmesi en az dört saat sürüyor, bu nedenle metnin tamamının sahneye koyulduğu çok nadir görülüyor. Dolayısıyla Shakespeare’in bu eserini bir edebiyat metni olarak yorumlamakta beis görmüyorum. Keza *Hamlet*’in budur diyebileceğimiz tek bir metni yok; temelde üç ayrı versiyonu var. Yönetmenler (ve eleştirmenler) bunlardan ihtiyaçlarına göre yararlanıyor. Düzenli olarak güncellenen, editör müdahaleleriyle zenginleştirilen bir metin bu. Ama bazen de editörler yanlış yönlendirebiliyor ve dolayısıyla – sahil metne ulaşılamıyor! Bu yüzden yetkin bir metin yok, yoruma ve yeniden yorumaysa hiç olmadığı kadar ihtiyaç var.

Diğer yandan, burada bir edebiyat eleştirisine kalkışmama, başta Marksist ve feminist eleştiri olmak üzere çeşitli eleştiri yöntemlerinden yararlanmama karşın, edebiyat eleştirisinde yeri

1 Anselm Haverkamp, *Shakespearean Genealogies of Power*, s. 17.

olmadığını düşündüğüm bir yöntemden kesinkes uzak duruyorum: Yazarın hayatından hareketle metne dair çıkarımlarda bulunmak ya da tersinden, metinden hareketle yazarın hayatını açıklamak. Burada uzun uzadıya ele almak mümkün olmasa da, William Shakespeare'in tek oğlunun 1596'da on bir yaşındayken ölen Hamnet olmasının ya da Shakespeare on altı yaşındayken Katherine Hamlett adında bir kızın tam da şairin yaşadığı Stratford yakınlarında boğulmuş olmasının (ve dolayısıyla Ophelia karakterinin boğularak ölüyor olmasının) *Hamlet* oyununun edebi ya da sanatsal değeri açısından zerrece önemi ya da değeri olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Shakespeare'in Hamnet adında oğlunu kaybetmiş olmasının yahut oyundaki ilk Hayalet rolünü bizzat Shakespeare'in oynamış olmasının araştırılmasını *biyografik* ya da *tarihsel* açıdan ilgi çekici bulmuyor değilim. Yahut kafamdaki gerçek Shakespeare'in *Anonim* filmindeki Dük "Shakespeare"den ziyade Tom Stoppard'ın *Âşık Shakespeare*'indeki "Shakespeare"e daha yakın olduğunu saklamıyorum. Sadece, bunların edebiyat eleştirisinin ya da tiyatronun alanına girmediğini iddia ediyorum. Yazarın günlük hayatındaki görüşleri metinde doğrudan karşılığını bulmaz, bulamaz. Yazardan metne gidilmez; metinden yine metne ve başka metinlere ve (içinden çıktıkları, ayrı düşünülecekleri) toplumsal hayata gidilir. Bu yüzden edebiyat eserlerini incelerken, en iyi yazar ölü yazardır.

Bu açıdan *Hamlet*'in yazarı Shakespeare'in dramatik görüşleriyle ilgilendiğimi bile söyleyemeyeceğim. Burada Shakespeare'le değil, Shakespeare'e ait olan *Hamlet* metniyle ilgileniyorum; bu metinden yola çıkarak dünyayı daha iyi anlamamızı sağlayacak bilgilere erişmeyiye, insan olarak Shakespeare'e ulaşmaya çalışmaktan daha ilginç ve yararlı buluyorum.

Öte yandan, *Hamlet*'in bir efsane haline gelmesi, metni ısrarla ve inatla büyük ölçekli başka bir bağlamın konusu haline getirme arayışlarının da önünü açmıştır.